

"بسم الله الرحمن الرحيم"

" آیاتی که در جزء دو آمده اند و در تأویل به ولایت چهارده معصوم علیهم السلام اشاره دارند عبارتند از: "

1. سوره بقره ، آیه 143 :

"وَ كَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَ يَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَ مَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَ إِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ "

همان‌گونه [که قبله‌ی شما، يك قبله میانه است] شما را نیز امتی میانه [و معتدل] قرار دادیم تا بر مردم گواه باشید؛ و پیامبر هم بر شما گواه باشد. و ما آن قبله‌ای را که قبلاً بر آن بودی، تنها برای این قبله قرار داده‌بودیم که افرادی که از پیامبر پیروی می‌کنند، از آنها که به جاهلیت بازمی‌گردند، مشخص شوند. و مسلماً این حکم، جز بر کسانی که خداوند آنها را هدایت کرده، دشوار بود. و خدا هرگز ایمان [و نمازهای گذشته] شما را ضایع نمی‌گرداند؛ زیرا خداوند نسبت به مردم، رؤوف و مهربان است.

تفسیر ولایی:

1. امام باقر (علیه السلام) : و گواهان بر مردم کسانی نبودند جز امامان و پیامبران؛ و شاهد و گواه‌گرفتن افراد امت بر مردم صحیح و جائز نیست زیرا در بین ایشان کسی است که حتی شهادت او در مورد یک بسته سبزی نیز پذیرفته نمی‌شود.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۰۶ / بحار الأنوار، ج ۲۳، ص ۳۵۱ / المناقب، ج ۴، ص ۱۷۹ / نور الثقلین)

2. امام صادق (علیه السلام) : منظور از «سینه» در این آیه: و آنها که اعمال بدی انجام دهند، به صورت در آتش افکنده می‌شوند، (نمل/۹۰) انکار امام (علیه السلام) است؛ امامی که از جانب خداوند برگزیده شده و پروردگار درباره‌ی ایشان فرموده است: وَ كَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۰۸ / المناقب، ج ۴، ص ۴۲۰)

3. امام باقر (علیه السلام) : ما امت میانه و گواهان خدای تبارک و تعالی بر خلقش و حجّت‌های او در زمینش هستیم.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۰۸ / الکافی، ج ۱، ص ۱۹۱ /
بشاره المصطفی، ص ۱۹۳ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۶۳ / إرشاد القلوب،
ج ۲، ص ۲۹۷ / العیاشی، ج ۱، ص ۶۲ / دعایم الإسلام، ج ۱، ص ۲۰ / المناقب،
ج ۴، ص ۱۷۹ / نور الثقلین)

4. امام علی (علیه السلام) : خداوند ما را پاکیزه، معصوم، گواه
بر خلق و حجت در روی زمین قرار داده است؛ [خدا] ما را با قرآن
و قرآن را با ما قرار داده [به طوری که] نه ما از او و نه او از
ما جدا نمی شود.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۰۸ / الکافی، ج ۱، ص ۱۹۱)

2. سوره بقره ، آیه 146 :

" الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا
مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ "

"کسانی که کتاب آسمانی به آنان داده ایم، او (پیامبر) را همچون
فرزندان خود می شناسند؛ ولی جمعی از آنان، حق را در حالی که از
آن آگاهند کتمان می کنند."

تفسیر ولایی:

پیامبر (ص) : [نبوت] محمد (ص) و ولایت [فرزندان او] را در تورات
و انجیل می شناسند؛ چنانکه پسران خود را در خانه های خویش
می شناسند. (یعنی دلایل نبوت پیامبر (ص) و ولایت فرزندان او در
تورات و انجیل آمده است).

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۲۲ / الکافی، ج ۲، ص ۲۸۱ /
بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۱۷۹ / تحف العقول، ص ۱۸۸ / النور الثقلین /
البرهان)

3. سوره بقره ، آیه 148 :

"كُلِّ وَجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيٰهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ
جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ "

"هر امتی قبله ای دارد که خداوند آن را تعیین کرده است؛ [و به
جای گفتگو درباره ی قبله،] در نیکی ها و اعمال خیر، بر یکدیگر
سبقت جوئید. هر جا باشید، خداوند همه ی شما را [در روز رستاخیز]
حاضر می کند؛ زیرا او بر هر چیزی تواناست."

تفسیر ولایی:

1. امام باقر (علیه السلام) : خیرات در این آیه ولایت و دوستی ماست.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۲۴ / الکافی، ج ۸، ص ۳۱۳ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۸۸ / نور الثقلین / البرهان / القمی، ج ۲، ص ۲۰۴ / الغیبه ً للنعمانی، ص ۳۱۴)

2. امام علی (علیه السلام) : پس به سوی خیرات بشتابید یعنی به سوی اسلام و به سوی ولایت بشتانید.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۲۴ / تأویل الآیات الظاهره ً، ص ۸۷)

4. سوره بقره ، آیه 152 :

"فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَ اشْكُرُوا لِي وَ لَا تَكْفُرُون "

"پس مرا یاد کنید، تا شما را یاد کنم؛ و شکر مرا به جای آورید و [نعمت‌های مرا] کفران نکنید."

تفسیر ولایی:

امام صادق (علیه السلام) : تسبیح حضرت فاطمه (سلام الله علیها) از جمله [مصادیق] ذکر فراوان خداست که خداوند متعال [به آن امر] فرموده است: "فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ".

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۳۲ / بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۱۵۵ / معانی الأخبار، ص ۱۹۳ / نور الثقلین / البرهان / مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۶ / العیاشی، ج ۱، ص ۶۷ / وسایل الشیعه، ج ۶، ص ۴۴۲)

5. سوره بقره ، آیه 153 :

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَ الصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ "

"ای افرادی که ایمان آورده‌اید! از صبر [و استقامت] و نماز، کمک بگیرید؛ [زیرا] خداوند با صابران است."

تفسیر ولایی:

1. امام رضا (علیه السلام) : تمام آیاتی که در قرآن با "یا ایها الذین آمنوا" آغاز شده، در حق ما می‌باشد.

پیغمبر (ص) اختصاص داده و بدان وسیله آنها را می‌کشد و عام آن، در شام است که مردم آنجا دچار چنان ترس و گرسنگی می‌شوند که تا آن روز ندیده‌باشند. گرسنگی اهل شام قبل از قیام قائم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و ترس آنها بعد از ظهور اوست.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۴۰ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۲۹ / الغیبة للنعمانی، ص ۲۵۱ / العیاشی، ج ۱، ص ۶۸ و نورالثقلین و البرهان؛ فیهم: «بتفاوت یسیر»)

8. سوره بقره ، آیه 159 :

"إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ "

"کسانی که دلایل روشن، و هدایتی را که نازل کرده ایم، پس از آن که آن را در کتاب [آسمانی آنها] برای مردم بیان نمودیم، کتمان کنند، خدا آنها را لعنت می‌کند؛ و هم‌همی لعن‌کنندگان نیز، آنها را لعن می‌کنند."

تفسیر ولایی:

1. امام صادق (علیه السلام) : در شأن علی (علیه السلام) نازل شده است.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۵۸ / بحار الأنوار، ج ۲۸، ص ۴۵ / بحار الأنوار، ج ۳۷، ص ۱۹۱)

2. امام صادق (علیه السلام) : در تفسیر عیاشی آمده است: گفتم: «در مورد کلام خدا که می‌فرماید: "إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ" برایم توضیح دهید». فرمود: «مقصود از [بیّنات و هدی] ما هستیم و خدا کمک کار ماست؛ [گویا سنت شده] هرگاه مقام امامت به هریک از ما می‌رسد [مردم] به او رو نمی‌کنند و به سمت او نمی‌روند مگر آنکه [امام] بعدی بیاید و آن را برای مردم تبیین کند».

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۵۸ / بحار الأنوار، ج ۲، ص ۷۶ / العیاشی، ج ۱، ص ۷۱ / نورالثقلین / البرهان)

9. سوره بقره ، آیه 161 :

"إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ مَاثُوا وَ هُمْ كَفَّارٌ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ "

"کسانی که کافر شدند، و در حال کفر از دنیا رفتند، لعنت خداوند و فرشتگان و همه‌ی مردم بر آنها خواهد بود."

تفسیر ولایی:

امام عسکری (علیه السلام) : آیه‌ی "إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا"، درباره‌ی کسانی آمده که نبوت محمد (ص) و ولایت علی ابن ابی طالب (علیه السلام) را نپذیرفتند و با همین حال از دنیا رفتند. آنها از جمله‌ی کافرانند و لعنت خداوند بر ایشان است و خداوند دوری از رحمت و پاداش را بر ایشان واجب نموده و فرشتگان بر ایشان لعنت می‌فرستند و مردم همه لعنشان می‌کنند؛ چرا که تمامی فرمانبران نهی‌کننده‌ی [از فعل خطا،] کافران را لعن می‌کنند و کافران نیز می‌گویند: «خدایا! بر کافران لعنت فرست!» پس خودشان هم بر خویش لعنت می‌فرستند. (یعنی همه‌ی مردم اعم از مؤمنین و کافران، کافران را لعنت می‌کنند).

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۶۲ بحار الأنوار، ج ۶، ص ۱۸۹ / الإمام العسکری، ص ۵۷۲)

10. سوره بقره ، آیه 165 :

"وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَ لَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ"

"بعضی از مردم، غیر از خداوند همتیانی [برای پرستش] انتخاب می‌کنند؛ و آنها را همچون خدا دوست دارند. اما کسانی که ایمان آورده‌اند، محبتشان به خدا، شدیدتر است. و کسانی که ستم کردند، [و معبودی غیر خدا برگزیدند،] هرگاه عذاب الهی را مشاهده کنند، خواهند دانست که تمام قدرت، از آن خداست؛ و خداوند، سخت کیفر است."

تفسیر ولایی:

امام عسکری (علیه السلام) : ای محمد (ص) ! ای کاش ظالمانی که بتها را همتای خدا و نیز کافران و ستمکاران را همانند محمد (ص) و علی (علیه السلام) قرار دادند، [اکنون که گناه می‌کنند] زمانی را می‌دیدند که عذاب می‌شوند و می‌دیدند که آن عذاب به علت کفر و دشمنیشان بر آنها واقع می‌شود.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۷۸ / بحار الأنوار، ج ۷، ص ۱۸۸ / الإمام العسکری، ص ۵۷۸)

11. سوره بقره ، آیه 167 :

"وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَّبِرًا مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّؤْنَا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَ مَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ "

"[در این هنگام] پیروان می‌گویند: «کاش بار دیگر به دنیا بر می‌گشتیم تا از آنها (پیشوایان گمراه) بیزاری جوییم، آن چنانکه آنان [امروز] از ما بیزاری جستند!» [آری] خداوند این چنین اعمال آنها را به صورتی حسرت‌آور به آنان نشان می‌دهد؛ و از آتش دوزخ، هرگز خارج نخواهند شد."

تفسیر ولایی:

1. امام باقر (علیه السلام) : "كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ" "آنها زمان مرگ عذاب‌های دردناکی که برایشان فراهم شده بود را دیدند. ایشان اصحاب صحیفه‌اند که بر مخالفت با [علی (علیه السلام)] پیمان بسته و [صحیفه‌ای نوشتند]."

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۸۴ بحار الأنوار، ج ۲۸، ص ۱۱۶ / المناقب، ج ۳، ص ۲۱۲)

2. امام صادق (علیه السلام) : از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم: «تفسیر آیه‌ی شریفه‌ی "وَ مَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ" چیست؟ فرمود: منظور، دشمنان علی (علیه السلام) است. آنها همواره در آتش هستند و در آن جاودان می‌مانند.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۸۶ بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۱۳۵ / العیاشی، ج ۱، ص ۷۳ / نورالثقلین / البرهان)

12. سوره بقره ، آیه 169 :

"إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَ أَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ "

"او شما را فقط به بدی و کار زشت فرمان می‌دهد؛ [و نیز دستور می‌دهد] آنچه را که نمی‌دانید، به خدا نسبت دهید."

تفسیر ولایی:

3. امام عسکری (علیه السلام) : "إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ" پس با اطاعت از محمد (ص) و علی (علیه السلام) و جانشینان پاک آن‌ها که خداوند دستور اطاعتشان را به شما داده است، نعمت‌هایش را شکر کنید.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۷۹۸ / بحار الأنوار، ج ۲۶، ص ۲۳۲ / الإمام العسکری، ص ۵۸۴)

14. سوره بقره ، آیه 173 :

"إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنزِيرِ وَ مَا أَهْلًا بِهِ لِيُغَيِّرَ اللَّهُ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَ لَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ"

"خداوند، تنها [خوردن گوشت] مردار، خون، گوشت خوک و حیوانی که نام غیر خدا [به هنگام ذبح] بر آن گفته شود، حرام کرده است. ولی آن‌کس که ناچار شود، در صورتی که ستمکار و متجاوز نباشد، گناهی بر او نیست؛ زیرا خداوند آمرزنده‌ی مهربان است."

تفسیر ولایی:

امام صادق (علیه السلام) : «باغی» کسی است که بر امام (علیه السلام) خروج کرده و «عادی» دزد است.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۸۰۶ / بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۱۳۷ / مستدرک الوسایل، ج ۱۶، ص ۲۰۱ / العیاشی، ج ۱، ص ۷۴ / البرهان)

15. سوره بقره ، آیه 174 :

"إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ لَا يُزَكِّيهِمْ وَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ"

"کسانی که آیات کتاب آسمانی را که خدا نازل کرده کتمان می‌کنند؛ و آن را به بهای کمی می‌فروشند، آنها در درونشان جز آتش چیزی نمی‌خورند؛ [و اموالی که از این رهگذر به دست می‌آورند، درحقیقت آتش سوزانی است]. و خداوند، روز قیامت، با آنها سخن نمی‌گوید؛ و آنان را پاکیزه نمی‌سازد؛ و برای آنها عذاب دردناکی است."

تفسیر ولایی:

امام عسکری (علیه السلام) : خداوند با آن‌ها با خوبی [و نرمی] صحبت نمی‌کند؛ بلکه آن‌ها را لعنت و خوار می‌نماید و می‌گوید «شما

بد بنده‌هایی بودید! ترتیب مرا به هم زدید؛ کسی را که مقدم داشتیم مؤخر و مؤخرم را مقدم انداختید؛ دشمن مرا، دوست و دوستم را دشمن گرفتید». خداوند آن‌ها را از گناهانشان پاک نمی‌کند. زیرا گناه، وقتی از میان رفته و نابود می‌شود که همراه با ولایت محمد (ص) و علی (علیه السلام) باشد و اما گناهایی که همراه با عدم ولایت باشد، آن گناه، دوجندان و جرمش اضافه می‌شود و کیفرش سنگین‌تر می‌گردد.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۸۰۸ / بحار الأنوار، ج ۲۶، ص ۲۳۵ / الإمام العسکری، ص ۵۸۶)

16. سوره بقره ، آیه 177 :

"... وَ الْمُؤْتُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَ الصَّابِرِينَ فِي الْبِئْسَاءِ وَ الضَّرَّاءِ وَ حِينَ الْبِئْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ"

"و [همچنین] کسانی که به عهد خود به هنگامی که عهد بستند وفا می‌کنند؛ و در برابر سختی‌ها و زیان‌ها و هنگام جنگ، استقامت می‌ورزند؛ این‌ها کسانی هستند که راست می‌گویند؛ [و گفتار و کردارشان با اعتقادشان هماهنگ است؛] و این‌ها پرهیزگارانند."

تفسیر ولایی:

1. امام کاظم (علیه السلام) : مؤمن تا سه خصلت [و سنت را] نداشته باشد، مؤمن نمی‌شود [سنتی از خدا و سنتی از پیامبر] ... و سنتی که از امامش باید بیاموزد، صبر بر سختی‌ها و گرفتاری‌هاست که خدای عزوجل فرماید: وَ الصَّابِرِينَ فِي الْبِئْسَاءِ وَ الضَّرَّاءِ.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۸۲۴ / بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۴۱۷ / الأمالی للصدوق، ص ۳۲۹ / الخصال، ج ۱، ص ۸۲ / روضة الواعظین، ج ۲، ص ۴۲۲ / صفات الشيعة، ص ۳۷ / كشف الغممة، ج ۲، ص ۲۹۲ / معانی الأخبار، ص ۱۸۴ / نور الثقلین)

2. پیامبر (ص) : منظور از الْمُتَّقُونَ، علی بن ابی طالب (علیه السلام) است.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۸۲۴ / بحر العرفان)

17. سوره بقره ، آیه 185 :

"شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَ الْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَ مَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَ لَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَ لِيُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَ لِيُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ"

"[روزه، واجب در] ماه رمضان است؛ ماهی که قرآن، به عنوان راهنمای مردم و نشانه‌های هدایت و جدا کننده‌ی حق از باطل، در آن نازل شده است. پس آن کس از شما که در ماه رمضان در سفر نباشد، باید آن را روزه بدارد. و آن کس که در بیماری‌ها در سفر است، باید روزهای دیگری را به همان مقدار، روزه بگیرد. خداوند آسایش شما را می‌خواهد، نه زحمت شما را. هدف این است که این روزها را تکمیل کنید؛ و خدا را به‌خاطر این که شما را هدایت کرده، بزرگ بشمارید؛ باشد که شکرگزاری کنید."

تفسیر ولایی:

1. امام باقر (علیه السلام) : آن آسانی، همان امیرالمؤمنین علی‌بن‌ابی‌طالب (علیه السلام) می‌باشد.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۸۶۶ / بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۱۲۸ / فرات الکوفی، ص ۶۲)

2. امام صادق (علیه السلام) : از احمد بن خالد برقی درباره‌ی آیه: " وَ لِيُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ" روایت شده است که امام صادق (علیه السلام) فرمود: «شکر، معرفت است و در آیه: اگر ناسپاسی کنید، خدا از شما بی‌نیاز است. و ناسپاسی را برای بندگان نمی‌پسندد. می‌پسندد که سپاسگزار باشید. (زمر/۷) کفر در این آیه [خلاف ائمه (علیهم السلام) رفتار کردن است] و شکر، ولایت و معرفت امام است».

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱، ص ۸۷۲ / المحاسن، ج ۱، ص ۱۴۹ / بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۶۰ و نور الثقلین؛ فیهما: «و فی قوله تعالی ... و المعرفة» محذوف)

18. سوره بقره ، آیه 189 :

"يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيْتُ لِلنَّاسِ وَ الْحَجَّ وَ لَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَ لَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَ أَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ "

"درباره‌ی «هلال‌های ماه» از تو سؤال می‌کنند؛ بگو: «آنها، بیان اوقات [و تقویم طبیعی] برای [نظام زندگی] مردم و [تعیین وقت] حج است». و کار نیک، آن نیست که از پشت خانه‌ها وارد شوید [آنچنان که در جاهلیت در حال احرام مرسوم بود]؛ بلکه نیکی این است که پرهیزگار باشید. و از در خانه‌ها وارد شوید و تقوا پیشه کنید، تا رستگار گردید."

تفسیر ولایی:

1. پیامبر (صلی الله علیه و آله) : من شهر علم و علی (علیه السلام) در آن است و تنها از طریق در، وارد شهر می‌شوند. و در روایتی دیگر فرمود: «من شهر حکمت هستم [و علی (علیه السلام) در آن است]».

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۱۴ / نورالثقلین)

2. امام باقر (علیه السلام) : سعد گوید: [تفسیر] این آیه را از امام باقر (علیه السلام) پرسیدم: " لَيْسَ الْيَرُّ بَأَنَّ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَ لَكِنَّ الْيَرُّ مَنِ اتَّقَى وَ أَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أُبُوَابِهَا " فرمود: «آل محمد (علیهم السلام) (ائمّه)، درهای [خانه‌های سعادت و نیکی‌بخشی دنیا و آخرت] خدا و راه [نجات و رهایی از عذاب] او هستند. ایشان تا روز رستاخیز دعوت‌کنندگان [مردم] به بهشت و جلوداران به سوی آن و راهنمایان بر آن می‌باشند.

تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۱۶ و سایل الشیعه، ج ۲۷، ص ۲۰ / بحارالأنوار، ج ۲، ص ۱۰۴ / العیاشی، ج ۱، ص ۸۶ / نورالثقلین / البرهان

19. سوره بقره ، آیه 193 :

"وَ قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَ يَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ "

"با آنها پیکار کنید؛ تا فتنه [و بت پرستی و سلب آزادی از مردم،] باقی نماند؛ و دین، مخصوص خدا گردد. پس اگر [از روش نادرست خود] دست برداشتنند، [مزاحم آنها نشوید؛ زیرا] تعدی جز بر ستمکاران روا نیست."

تفسیر ولایی:

1. امام صادق (علیه السلام) : خداوند تنها با ذریه‌ی قاتلان حسین (علیه السلام) دشمنی می‌کند.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۲۲ / بحارالأنوار، ج ۴۵، ص ۲۹۸ / سایل الشیعه، ج ۱۶، ص ۱۴۲ / نورالثقلین / العیاشی، ج ۱، ص ۸۷ و البرهان؛ فیهما «ولد» محذوف)

2. امام صادق (علیه السلام) : [امام دربارهی] " فَلَا غُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ " فرمود: «منظور از ظالمین، نسل قاتلان حسین (علیه السلام) می‌باشند».

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۲۲ / بحارالأنوار، ج ۴۵، ص ۲۹۶ / وسایل الشیعه، ج ۱۶، ص ۱۴۲ و العیاشی، ج ۱، ص ۸۶؛ فیهما: «ذریهٔ» بدلُ «اولاد» / کامل الزیارات، ص ۶۳ / نورالثقلین و البرهان؛ فیهما: «الا علی ذریهٔ» موجود)

20. سوره بقره ، آیه 195 :

"أَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ لَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَ أَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ "

"و در راه خدا انفاق کنید؛ و [با ترک انفاق،] خود را به دست خود، به هلاکت نیفکنید؛ و نیکی کنید که خداوند، نیکوکاران را دوست می‌دارد."

تفسیر ولایی:

امام باقر (علیه السلام) : از ولایت ما عدول نکنید که در دنیا و آخرت نابود می‌شوید.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۲۶ / بحارالأنوار، ج ۳۹، ص ۲۶۳ / المناقب، ج ۳، ص ۲۰۷)

21. سوره بقره ، آیه 196 :

"أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ ..."

"و حج و عمره را برای خدا به اتمام برسانید ..."

تفسیر ولایی:

امام صادق (علیه السلام) : زمانی که یکی از شما به حج مشرف شد، حج خود را با زیارت ما، به پایان برساند زیرا تمام [و کامل بودن] حج، در آن است.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۳۰ / بحارالأنوار، ج ۹۶، ص ۳۷۴ / نورالثقلین)

22. سوره بقره ، آیه 203 :

"وَ اذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَ مَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَى وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَ اعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ "

"و خدا را در روزهای معینی یاد کنید: (روز یازده و دوازده و سیزدهم ماه ذی‌الحجه). و هرکس شتاب کند، و [ذکر خدا را] در دو روز انجام دهد، باکی بر او نمی‌باشد؛ و هرکه تأخیر کند، [و سه روز انجام دهد نیز] باکی بر او نیست؛ برای کسی که تقوا پیشه کند. و از [مخالفت فرمان] خدا بپرهیزید؛ و بدانید شما به‌سوی او محشور خواهید شد!"

تفسیر ولایی:

1. امام صادق (علیه السلام) : این آیه، تنها در شأن شما (شیعیان) است و این شما هستید که حاجی [واقعی] هستید و باقی مردم سیاه‌لشگری بیش نیستند.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۹۶ / الکافی، ج ۴، ص ۵۲۳ / وسایل الشیعه، ج ۱۴، ص ۲۷۵ / نورالثقلین / البرهان)

2. امام باقر (علیه السلام) : به خدا قسم! مخاطب آیه، شما هستید. رسول‌خدا (صلی الله علیه و آله) فرموده است: «تنها متقیان، بر ولایت علی (علیه السلام) ثابت قدم می‌مانند».

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۹۶ / بحار الأنوار، ج ۹۶، ص ۳۱۶ / العیاشی، ج ۱، ص ۱۰۰ / نورالثقلین / البرهان)

23. سوره بقره ، آیه 207 :

"وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَ اللَّهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ "

"بعضی از مردم [با ایمان و فداکار، همچون علی در «لילה المبيت» به هنگام خفتن در جایگاه پیغمبر] جان خود را به‌خاطر خشنودی خدا می‌فروشند؛ و خداوند نسبت به همه‌ی بندگان مهربان است."

تفسیر ولایی:

1. امام سجاد (علیه السلام) : این آیه، در شأن حضرت علی (علیه السلام) هنگامی‌که در بستر رسول‌خدا (صلی الله علیه و آله) خوابید، نازل شده است.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۱۰۸ / بحار الأنوار، ج ۱۹، ص ۵۴ /
الأمالی للطوسی، ص ۴۴۶ / نورالثقلین / البرهان / بحار الأنوار، ج ۳۶،
ص ۴۲)

2. امام باقر (علیه السلام) : آیه در شأن علی بن ابیطالب (علیه
السلام) نازل شد؛ زمانی که جانش را در راه خدا و رسولش فدا کرد؛
همان شبی که کافران قریش به دنبال رسول خدا (صلی الله علیه و آله)
بودند و او در بستر حضرت [برای حفظ جان ایشان] به پهلو دراز
کشید.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۱۰۸ / بحار الأنوار، ج ۱۹، ص ۷۸ /
العیاشی، ج ۱، ص ۱۰۱)

24. سوره بقره ، آیه 208 :

"يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَ لَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ
الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ "

"ای کسانی که ایمان آورده اید؛ همگی [در پرتو ایمان] در صلح و
آشتی درآید! و از گام های شیطان، پیروی نکنید؛ که او دشمن
آشکار شماست."

تفسیر ولایی:

1. امام باقر (علیه السلام) : [پذیرش] ولایت امیرالمؤمنین (علیه
السلام) و فرزندانش (علیهم السلام) [همان دخول در سلّم است].

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۱۱۴ / بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۱۵۹ /
العیاشی، ج ۱، ص ۱۰۲ / نورالثقلین / البرهان)

2. امام صادق (علیه السلام) : "وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ " یعنی از
غیر علی بن ابیطالب (علیه السلام)، پیروی نکنید.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۱۱۴ / بحار الأنوار، ج ۲۴،
ص ۱۵۹ / العیاشی، ج ۱، ص ۱۰۲ / نورالثقلین / البرهان)

25. سوره بقره ، آیه 209 :

"فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمْ الْبَيِّنَاتُ فَاغْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ "

"و اگر بعد از [این همه] نشانه های روشن، که برای شما آمده است،
لغزش کردید [و گمراه شدید]، بدانید [گریزی از مجازات الهی
نخواهید داشت،] زیرا خداوند، توانا و حکیم است."

تفسیر ولایی:

امام عسکری (علیه السلام) : اگر از سلم و اسلام که با اعتقاد به ولایت علی (علیه السلام) کامل می‌شود، گمراه گشتید، دیگر اقرار به نبوت، توأم با کتمان امامت علی (علیه السلام) سودمند نمی‌باشد؛ همان‌طور که اقرار به توحید، با وجود انکار نبوت مفید نیست. درحالی‌که شما پس از آنکه دلایلی محکم از سخن نبی اکرم (صلی الله علیه و آله) و فضیلتش برای شما آمد و برای شما دلایلی واضح و گویا بر اینکه محمد (صلی الله علیه و آله) که شما را به امامت علی (علیه السلام) راهنمایی کرد، پیامبر راستگویی است و دین او تنها دین بر حق است، گمراه شدید.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۱۱۶ / بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۱۱۰ / الإمام العسکری، ص ۶۲۶)

26. سوره بقره ، آیه 210 :

"هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ وَالْمَلَائِكَةُ وَ قُضِيَ الْأَمْرُ وَ إِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ "

"آیا [پیروان فرمان شیطان، پس از این همه نشانه‌ها] انتظار دارند که خداوند و فرشتگان، در سایه‌هایی از ابرها به‌سوی آنان بیایند [و دلایل تازه‌ای در اختیارشان بگذارند؟!]. درحالی‌که آنچه لازم بوده انجام شده، و همه‌ی امور به‌سوی خدا باز می‌گردد."

تفسیر ولایی:

امام سجاد (علیه السلام) : این کافران آیات و بی‌ینه خواستند و به آیات کافی و بلیغی که [خدا] به ایشان داد، قانع نشدند؛ تا آنکه به ایشان گفته شد: "هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ" یعنی آیا حال که شما با وجود این حجّت‌های روشن، و دافع، قانع نمی‌شوید، منتظرید که خود خداوند نزد شما بیاید؟! و حال آنکه آن محال است زیرا اطلاق رفت و آمد درباره‌ی خداوند جایز نیست. و مخالفان ولایت نیز، درباره‌ی امامت امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) به پیامبر (صلی الله علیه و آله) پیشنهادهای دادند و [چنان اشکال‌تراشی کردند] تا منجر به طرح پیشنهادهای محال شد.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۱۲۰ / الإمام العسکری، ص ۶۳۰ / بحار الأنوار، ج ۹، ص ۲۸۲؛ فیه: «و كذلك النواصب ... المحال» محذوف)

27. سوره بقره ، آیه 238 :

"حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ "

"در انجام [به موقع و کامل] همهی نمازها و [به خصوص] نماز وسطی (نماز) کوشا باشید و از روی خضوع و اطاعت، برای خدا به پاخیزید."

تفسیر ولایی:

امام صادق (علیه السلام) : [حقیقت] نماز، رسول خدا (صلی الله علیه و آله)، امیرالمؤمنین (علیه السلام)، فاطمه (سلام الله علیها)، حسن (علیه السلام) و حسین (علیه السلام) میباشند.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۲۲۴ / العیاشی، ج ۱، ص ۱۲۸ / نورالثقلین / البرهان؛ فيه: «الصلوات» بدل «الصلاة»)

28. سوره بقره ، آیه 245 :

"مَنْ ذَا الَّذِي يُقرِضُ اللَّهُ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفُهُ لَهُ أَضعَافًا كَثِيرَةً وَ اللَّهُ يَقْبِضُ وَ يَبْضُطُ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ "

"کیست که به خدا قرض نیکویی دهد [و بدون منت، انفاق کند، تا خداوند آن را برای او چندین برابر کند؟ و خداوند است که [روزی بندگان را] محدود یا گسترده میسازد؛ [و انفاق، هرگز باعث کمبود روزی کسی نمی‌شود] . و [سرانجام همگی] به سوی او باز می‌گردید."

تفسیر ولایی:

امام صادق (علیه السلام) : این آیه مربوط به صلهی رحم است و مخصوصاً منظور از رحم، خویشاوندان آل محمد (علیهم السلام) هستند.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۲۴۴ / بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۲۷۹)

29. سوره بقره ، آیه 247 :

"وَ قَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَأَتَىٰ يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَ نَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَ لَمْ يُؤْتِ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَ زَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَ الْجِسْمِ وَ اللَّهُ يُؤْتِي مَلَكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ "

"و پیامبرشان به آنها گفت: «خداوند «طالوت» را برای زمامداری شما برگزیده است». گفتند: «چگونه او بر ما حکومت کند، با این که ما از او شایسته‌تریم، و او ثروت زیادی ندارد؟!» گفت: «خدا او را بر شما برگزیده و او را در دانش و توانایی جسمانی، فزونی بخشیده است. خداوند، مُلکش را به هرکس بخواهد، می بخشد؛ و احسان خداوند، گسترده است؛ و [از لیاقت افراد] آگاه است».

تفسیر ولایی:

1. امیرالمؤمنین (علیه السلام) : ای مردم! در این آیات برای شما عبرتی است تا بدانید که خداوند متعال امر [ولایت و نبوت] و خلافت را پس از انبیاء، در عقبه‌ی (فرزندان) ایشان قرار داده است و پروردگار، طالوت (علیه السلام) را برتری بخشید و او را به سبب کثرت توان علمی و جسمی‌اش و نیز به دلیل آنکه او تنها برگزیده بود، بر جماعتی پیشوا گرداند. آیا شما دریافتید که خداوند متعال بنی‌امیه را بر بنی‌هاشم برگزید و قدرت علمی و جسمی معاویه را بر علی (علیه السلام) افزون گرداند؟!

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۲۵۸ / بحار الأنوار، ج ۳۲، ص ۳۸۷ / الاحتجاج، ج ۱، ص ۱۷۳ / الإرشاد، ج ۱، ص ۲۶۰ / بحار الأنوار، ج ۳۴، ص ۱۳۴ / نورالثقلین)

30. سوره بقره ، آیه 249 :

"... الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَ جُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَ اللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ "

"ایمان بیشتری داشتند] گفتند: «چه بسیار گروه‌های کوچک که به خواست خدا، بر گروه‌های بزرگ پیروز شدند». و خداوند با صابران [و استقامت‌کنندگان] است."

تفسیر ولایی:

1. امام صادق (علیه السلام) : امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) با عده‌ی کمتر از فِئَة ظهور نخواهند کرد و تعداد فِئَة کمتر از ده هزار نفر نخواهد بود.
(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۲۷۴ / نورالثقلین / البرهان)
2. امام صادق (علیه السلام) : خداوند اصحاب موسی (علیه السلام) را به وسیله‌ی نهر آبی امتحان کرد؛ چنانکه خدا فرمود: إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ

بِنَهْرٍ. اصحاب قائم (عجل الله تعالى فرجه الشريف) هم چنین امتحان خواهند شد.

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۲۷۰ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۳۲ / الغیبه للطوسی، ص ۴۷۲ / الغیبه للنعمانی، ص ۳۱۶؛ فیه: «طالوت» بدل «موسی»)

31. سوره بقره ، آیه 253 :

"تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ ..."

"ما بعضی از آن پیامبران را بر بعضی دیگر برتری بخشیدیم ..."

احادیث:

پیامبر (صلی الله علیه و آله) : پیامبر (صلی الله علیه و آله) در خطاب به امام علی (علیه السلام) فرمود: خداوند متعال موجودی بهتر از من و گرامی‌تر از من نیافریده است. علی (علیه السلام) فرمود: «ای رسول خدا (صلی الله علیه و آله)! تو افضل هستی یا جبرئیل (علیه السلام)؟» [پیامبر (صلی الله علیه و آله)] فرمود: «ای علی (علیه السلام)! خداوند متعال پیامبران مرسل خود را بر فرشتگان مقربش برتری داده و مرا بر همه‌ی پیغمبران و مرسلین فضیلت داده است. ای علی (علیه السلام)! فضیلت بعد از من مخصوص تو می‌باشد و بعد از تو نیز مخصوص امامان بعد از تو خواهد بود و فرشتگان، خدمتگزاران ما و خدمتگزاران دوستان ما هستند».

(تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۲، ص ۲۸۴ / عیون اخبار الرضا (ج ۱)، ص ۲۶۲ / نورالثقلین)